

ΓΕΛ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

Σχ. έτος: 2017 – 2018

Τμήμα: Α3

Μάθημα: Ερευνητική Εργασία

Υπ. Εκπαιδευτικός: Πέρδου Ευαγγελία

Θέμα: “Η τέχνη και εμείς”

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	3
Ο Κινηματογράφος	4
Η Βυζαντινή τέχνη.....	8
Η Ηλεκτρονική Μουσική.....	11
Ο Χορός	13
Η Μουσική.....	17
Βιβλιογραφία και Ιστοσελίδες αναφοράς.....	22

Εισαγωγή

Το θέμα που επιλέξαμε για το μάθημα της Ερευνητικής Εργασίας για το δεύτερο εξάμηνο του σχ. Έτους 2017 – 2018 με την τέχνη και την επίδρασή της στους εφήβους.

Η τέχνη διακρίνεται σε διάφορες μορφές όπως είναι: η μουσική, η ζωγραφική, η γλυπτική, ο κινηματογράφος, το θέατρο, η ποίηση, η λογοτεχνία, η αρχιτεκτονική και τα κόμικ. Η τέχνη διαδραματίζει πολλαπλό ρόλο στην ζωή των εφήβων όπως και όλων των ανθρώπων. Η προσφορά της είναι πολύ σημαντική τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Σε ατομικό επίπεδο, η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει θεραπευτικά, αν καταφέρει να αποφορτίσει τους εφήβους από την πληθώρα των θετικών και αρνητικών συναισθημάτων της καθημερινότητας. Επίσης, η απόπειρα του εφήβου να εκφραστεί και να δημιουργήσει του δίνουν την ευκαιρία να οξύνει την κριτική του ικανότητα, να γνωρίσει μια άλλη πλευρά του εαυτού του και να αναπτύξει την προσωπικότητά του υιοθετώντας ιδανικά και ηθικές αξίες. Μέσω πολλών δραστηριοτήτων και χάρη των τεχνών οι έφηβοι ανακαλύπτουν νέα ενδιαφέροντα και ταυτόχρονα αποκτούν νέες συνήθειες. Η τέχνη λειτουργεί και ως εκπαιδευτικό μέσο αλλά και ως αφορμή πνευματικής τριβής και καλλιέργειας του πνεύματος.

Ωστόσο η προσφορά της είναι εξίσου σημαντική και στην κοινωνικοποίηση των εφήβων, καθώς, δημιουργούν παρέες ανάλογα με τις προτιμήσεις τους αλλά και τις ανησυχίες και τους προβληματισμούς τους. Ακόμη, η τέχνη μπορεί να βοηθήσει τους νέους να βρουν την κοινωνική τους θέση, να κατανοήσουν τα συναισθήματα των άλλων και να γνωρίσουν και να αποδεχτούν διαφορετικές οπτικές.

A3 ΓΕΛ Ηράκλειας

Χρήστος – Μιχάλης – Δημήτρης – Θανάσης – Πολύκαρπος – Έλενα – Κωνσταντίνος
Λεμονιά – Βαγγέλης – Ραφαήλ – Μαρία – Χρύσα – Χρύσα – Ελευθερία – Ροδιά – Γεωργία
Πέτρος – Πηνελόπη – Ειρήνη – Έφη – Κωνσταντίνα

Κινηματογράφος

Ο κινηματογράφος ή αλλιώς σινεμά είναι η αποκαλούμενη και έβδομη τέχνη, δίπλα στη γλυπτική, τη ζωγραφική, το χορό, την αρχιτεκτονική, τη μουσική και τη λογοτεχνία. Αρχικά, εμφανίστηκε περισσότερο ως μια νέα τεχνική καταγραφής της κίνησης και οπτικοποίησής της, όπως δηλώνει και ο ίδιος ο όρος (κινηματογράφος = κίνηση + γραφή).

Οι ταινίες μπορούν να επηρεάσουν τους εφήβους με διάφορους τρόπους. Μπορούν να του κινήσουν το ενδιαφέρον, να τον συγκινήσουν, να τον προβληματίσουν. Ένας έφηβος μπορεί ακόμη και να ταυτιστεί με κάποιον από τους χαρακτήρες μίας ταινίας. Επίσης οι ταινίες μπορούν να προβάλλουν ηθικές αξίες και σημαντικά μηνύματα

όπως η φιλία, η εμπιστοσύνη, η αγάπη, η ελευθερία και η δικαιοσύνη. Οι έφηβοι προτιμούν ένα συγκεκριμένο και υψηλό νόημα στις ταινίες που βλέπουν.

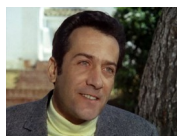
Επίσης, πολλές ταινίες μπορούν να είναι παιδαγωγικές με προϋπόθεση ότι ο έφηβος μπορεί να κρίνει και να αποκωδικοποιεί τα ερεθίσματα σωστά. Αυτό συμβαίνει επειδή μέσα από ταινίες οι έφηβοι μπορούν να μάθουν ιστορίες και γεγονότα παλαιότερων χρόνων αλλά και να έρθουν σε επαφή με παλαιότερες αντιλήψεις.

Από την άλλη πλευρά, οι ταινίες μπορεί να έχουν και αρνητικές επιδράσεις στους εφήβους προβάλλοντας αρνητικά πρότυπα και ωραιοποιώντας την βία, την εγκληματικότητα, την επιθετική συμπεριφορά. Ακόμη αν ο έφηβος δεν έχει αρκετή κοινωνική ζωή ίσως μέσα από τις ταινίες παρασυρθεί να ζει σε έναν φανταστικό κόσμο χάνοντας την επαφή με την πραγματικότητα.

Σκηνοθέτης: Ονομάζεται το πρόσωπο που αποφασίζει και κατευθύνει τη δημιουργία των επιμέρους σκηνών ενός οπτικοακουστικού έργου με βάση το σενάριο. Ο σκηνοθέτης οριοθετεί το περιβάλλον, αποφασίζει τη χρονική διάρκεια της σκηνής και καθοδηγεί τους ηθοποιούς έτσι ώστε η σκηνή τελικά να παρουσιάζει στον θεατή αυτό που οραματίζεται ο ίδιος, με βάση το σενάριο.

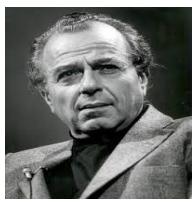
Σημαντικοί Σκηνοθέτες

Αλέκος Αλεξανδράκης

Ο Αλέκος Αλεξανδράκης ήταν Έλληνας ηθοποιός, που διακρίθηκε στη μεγάλη και τη μικρή οθόνη ενώ από νωρίς καθιερώθηκε σε ρόλους ζεν πρεμιέ. Με τη νεορεαλιστική ταινία Συνοικία το όνειρο κέρδισε βραβείο στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης. Το 1962 ήταν νικητής Βραβείο Καλύτερου Ηθοποιού της Ένωσης Κριτικών Κινηματογράφου Θρίαμβος. Ταινίες: Ραντεβού στην Κέρκυρα, Μια Ιταλίδα από την Κυψέλη, Η κόμισσα της Κέρκυρας και άλλες πολλές.

Μιχάλης Κακογιάννης

Ο Μιχάλης Κακογιάννης (11 Ιουνίου 1921 - 25 Ιουλίου 2011) ήταν Κύπριος ηθοποιός και σκηνοθέτης της αγγλικής σκηνής την περίοδο 1941 με 1951, ενώ ήταν διευθυντής της Κυπριακή Ώρας στο BBC την ίδια περίοδο και ηθοποιός στο αγγλικό θέατρο από το 1945 έως το 1951. Από το 1951, που εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, αφιερώθηκε στη σκηνοθεσία θεατρικών παραστάσεων και, από το 1952, στον ελληνικό κινηματογράφο. Τιμήθηκε με πολλά βραβεία σκηνοθεσίας. Μιλούσε αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά και ήταν μόνιμος κάτοικος της Πλάκας. Απεβίωσε στις 25 Ιουλίου 2011, μετά από δέκα μέρες νοσηλείας. Έχει πάρει βραβεία όπως το Τιμητικό Βραβείο Ελληνικής

Ακαδημίας Κινηματογράφου αλλά και το Βραβείο χρυσής πλακέτας. Ταινίες Το κορίτσι με τα μαύρα, ο Βυσσινόκηπος και άλλες πολλές ταινίες οι οποίες έχουν βραβευθεί.

Αλέκος Σακελλάριος

Ο Αλέκος Σακελλάριος ήταν Έλληνας θεατρικός συγγραφέας, στιχουργός, δημοσιογράφος. Εξαιρετικά δημοφιλής και παραγωγικός, υπήρξε από τους σημαντικότερους ανανεωτές της μεταπολεμικής νεοελληνικής κωμωδίας και από τους σημαντικότερους στιχουργούς του ελαφρού ελληνικού τραγουδιού. Ταινίες του είναι: Η κόρη μου η σοσιαλίστρια, ο Ηλίας του 16ου, ο Φανούρης και το σόι του και πολλές άλλες ταινίες του.

Ο Γιάννης Σμαραγδής

Γεννήθηκε στις Γωνίες Μαλεβιζίου Ηρακλείου, 25 Απριλίου 1946 είναι Έλληνας σκηνοθέτης. Μεγάλωσε στο Ηράκλειο Κρήτης και σπούδασε σκηνοθεσία στην Ελλάδα και το Παρίσι. Εμφανίστηκε το 1972 με τη μικρού μήκους ταινία Δύο τρία πράγματα... (12'), η οποία βραβεύτηκε στην Ελλάδα και διακρίθηκε στο Φεστιβάλ του Μόντρεαλ στον Καναδά. Έχει διδάξει ΜΜΕ στο Πάντειο Πανεπιστήμιο και σενάριο και σκηνοθεσία σε σχολές κινηματογράφου. Ως συγγραφέας έχει εκδώσει τα βιβλία: Γεωγραφία του μη ορατού (1995), Καβάφης - λογοτεχνική μορφή του σεναρίου Καβάφης (1996) και το διήγημα Η ελαφίνα της πλατείας Χαλανδρίου (2006).

Κινηματογράφος

- Καζαντζάκης (KAZANTZAKIS), 2017
- Ο Θεός αγαπάει το χαβιάρι, (GOD LOVES CAVIAR), 2012
- El Greco, 2007
- Καβάφης, (CAVAFY), 1996
- Το Τραγούδι της Επιστροφής, 1983
- Κελί Μηδέν, 1975

Τηλεόραση - ντοκιμαντέρ

- Αναζητώντας τον Ιωάννη Βαρβάκη (ντοκιμαντέρ), 2009
- Σπύρος Λούης (δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ), 2004
- Χριστιανικά Μνημεία (ντοκιμαντέρ), 2004
- Τα Χαϊδεμένα παιδιά (τηλεοπτική σειρά) 2001 Η Δε Πόλις Ελάλησεν (σειρά 32 ντοκιμαντέρ), 1993
- Μειδιώμεν καθ'οδόν (σειρά, ντοκιμαντέρ) 1989
- Χαίρε Τάσο Καρατάσο (Τηλεοπτική σειρά 13 επεισοδίων) (AVE TASO KARATASO), 1987
- Χατζημαννουήλ (τηλεοπτική σειρά 13 επεισοδίων), 1985
- Καλή σου Νύχτα κυρ' Αλέξανδρε... (τηλεταινία), 1981
- Δύο τρία πράγματα. (ταινία μικρού μήκους), 1972

Τσάρλι Τσάπλιν

Ο σερ Τσαρλς Σπένσερ "Τσάρλι" Τσάπλιν, γνωστός στην Ελλάδα και με το προσωνύμιο «Σαρλό», ήταν Άγγλος ηθοποιός, σκηνοθέτης και συνθέτης, του οποίου η φήμη ανήλθε κατά τη διάρκεια της εποχής του βουβού κινηματογράφου. Μεγαλούργησε στις πρώτες δεκαετίες του Χόλιγουντ. Από το 1912 ως το 1918 αξιοποίησε το ταλέντο του σε πολλές μικρές κωμωδίες του βωβού κινηματογράφου, δημιουργώντας τον τύπο του Σαρλό. Ο ίδιος όχι μόνο πρωταγωνιστούσε, αλλά ήταν επίσης ο σεναριογράφος, σκηνοθέτης και συνθέτης της Μουσικής των ταινιών του.

Το έργο του είναι σημαντικό γιατί είναι κλασσικό, πολιτικό και βαθύτατα ουμανιστικό. Απεικονίζει τον άνθρωπο που παρά όλες τις αντιξοότητες και τα εμπόδια αγωνίζεται να επιβιώσει και αντιστέκεται στις συμπληγάδες. Ήταν αγαπητός επειδή ο κόσμος ταυτιζόταν με αυτόν.

Κουεντίν Ταραντίνο

Γεννήθηκε στο Νόξβιλ του Τενεσί. Έγινε γνωστός στην αρχή της δεκαετίας του '90 ως ο μοντέρνος δημιουργός που με τις μη γραμμικές ιστορίες του, αξιομνημόνευτους διαλόγους και ωμή βία, έφερε νέες ιδέες στα συνηθισμένα αρχέτυπα των αμερικανικών ταινιών. Είναι ένας από τους πιο διάσημους νέους σκηνοθέτες, που βρίσκονταν πίσω από την επανάσταση του ανεξάρτητου κινηματογράφου της δεκαετίας του '90, πασίγνωστος για την γρήγορη ομιλία του, τις γνώσεις του για όλες τις εξελίξεις στον χώρο του κινηματογράφου καθώς και για τις εγκυκλοπαιδικές του γνώσεις γύρω από τον κλασικό αλλά και πειραματικό κινηματογράφο.

Μία από τις πιο γνωστές ταινίες του είναι το *Pulp Fiction*, με τους Τζον Τραβόλτα, Ούμα Θέρμαν, Χάρβεϊ Καϊτέλ, Σάμιουελ Λ. Τζάκσον, Μπρους Γουίλις, Τιμ Ροθ, Ροζάννα Αρκέτ και Κρίστοφερ Γουόκεν, το οποίο βραβεύτηκε με το Χρυσό Φοίνικα στο Φεστιβάλ των Καννών το 1994. Η ταινία προτάθηκε για επτά Όσκαρ, εκ των οποίων κέρδισε το Όσκαρ καλύτερου σεναρίου. Όπως και άλλοι διάσημοι σκηνοθέτες, ο Ταραντίνο εμφανίζεται σε μικρούς ρόλους σε κάποιες ταινίες του, με πιο χαρακτηριστικούς στο *Pulp Fiction* και το *Reservoir Dogs*.

Στοιχεία ιστορικής εξέλιξης

- 14 Οκτωβρίου του 1888 έγινε η πρώτη προσπάθεια για καταγραφή της κίνησης σε κινηματογραφική μηχανή. Στον κήπο του σπιτιού της οικογένειας Whitley, στη Βρετανία, ο Aime Augustin Louis Le Prince χρησιμοποιώντας μία μηχανή με μονό φακό, καταγράφει τους «πρωταγωνιστές» της ταινίας, σε ένα βίντεο διάρκειας μόλις 2 δευτερολέπτων, το οποίο αποτελούνταν από μόλις 4 πλαίσια.
- Η λέξη «κινηματογράφος» επινοήθηκε από το **Λεόν Μπουλι**, ο οποίος βάφτισε έτσι αυτό που θεωρήθηκε ως εφεύρεση των αδελφών Λουί και Ογκίστ Λιμιέρ.
- Οι **αδερφοί Λιμιέρ**, δεν ήταν οι εφευρέτες του κινηματογράφου, ήταν όμως αυτοί που τον βελτίωσαν, τον καθιέρωσαν και τον διέδωσαν στο ευρύ κοινό. Ο όρος κινηματογράφος σήμαινε αρχικά, τη μηχανή εκείνη η οποία είχε τη δυνατότητα να καταγράφει την κίνηση.
- Ο όρος **βουβός κινηματογράφος** χρησιμοποιείται για να περιγράψει τις ταινίες (βουβές ταινίες) που δεν είχαν συγχρονισμένο ηχογραφημένο ήχο και πιο συγκεκριμένα δεν είχαν ηχητικούς διαλόγους. Στις βουβές ταινίες οι διάλογοι γίνονται μέσω παντομίμας και κάρτες τίτλων-διαλόγων. Η ιδέα συνδυασμού κινούμενων εικόνων με ήχο είναι παλιά όσο και ο κινηματογράφος αλλά λόγω τεχνικών δυσκολιών ο συγχρονισμός διαλόγων έγινε πρακτικός στο τέλος της δεκαετίας του 1920. Η οπτική ποιότητα των βουβών ταινιών - ειδικά αυτών που δημιουργήθηκαν μετά το 1920 - ήταν συχνά πολύ καλή. Στην αρχή οι ταινίες συνοδευόταν από ζωντανή μουσική. Από τότε η μουσική αναγνωρίστηκε σαν βασικό στοιχείο στις ταινίες καθώς συνέβαλε στην ατμόσφαιρα δίνοντας στο κοινό συναισθηματικά στοιχεία.
- Οι πρώτες έγχρωμες ταινίες εμφανίστηκαν σχεδόν την ίδια εποχή με τις πρώτες ομιλούσες. Μετά το 1927, οπότε και για την εισαγωγή ήχου απαιτήθηκε η υιοθέτηση ενός σταθερού ρυθμού προβολής, που ορίστηκε στα 24 καρτέ ανά δευτερόλεπτο, άρχισαν οι πρώτες συστηματικές προσπάθειες για την προσθήκη χρώματος. Το πρώτο καταγεγραμμένο έγχρωμο εμπορικό φιλμ με φυσικά χρώματα, είναι μια οχτάλεπτη βρετανική παραγωγή του 1908.

Τα βραβεία Όσκαρ

Τα Όσκαρ ή τα Βραβεία Αμερικανικής Ακαδημίας Κινηματογράφου που είναι και η επίσημη ονομασία τους είναι κινηματογραφικά βραβεία με παγκόσμια προβολή. Απονέμονται από την Αμερικανική Ακαδημία Κινηματογραφικών Τεχνών και Επιστημών, η οποία το 2009 αριθμεί περίπου 6000 μέλη με δικαίωμα ψήφου. Η πρώτη απονομή τους έγινε στις 16 Μαΐου του 1929 στο ξενοδοχείο "Ρούσβελτ" στο Χόλιγουντ. Η ιδέα ανακοινώθηκε το 1927 από τον Λούις Μπ. Μάγερ και αυτό γιατί ήθελε να δώσει μια ιδιαίτερη αίσθηση αλλά και να προκαλεί το ενδιαφέρον του κοινού για τις κινηματογραφικές ταινίες. Η τελετή της απονομής των Βραβείων Όσκαρ τα τελευταία χρόνια λαμβάνει χώρα στο Θέατρο Ντόλμπι, όπως έχει μετονομαστεί το Θέατρο Κόντακ στο Χόλιγουντ.

Η Βυζαντινή τέχνη

Βυζαντινή τέχνη ονομάζεται πρωτίστως η καλλιτεχνική παραγωγή της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τον 4ο αιώνα ως την Άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453, και κατ' επέκταση η τέχνη που ακολούθησε τις ίδιες αρχές έξω από τα χωροχρονικά όρια της συγκεκριμένης κρατικής οντότητας. Διαχρονικά σημαντικότερο κέντρο της βυζαντινής τέχνης ήταν η πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας Κωνσταντινούπολης, η ακτινοβολία της βυζαντινής τέχνης όμως απλώθηκε σε μεγάλο μέρος του μεσογειακού κόσμου και στην ανατολική Ευρώπη ως τη Ρωσία και την Αρμενία. Επίσης συναντήθηκε δημιουργικά με τη μεσαιωνική τέχνη της Δύσης και του ισλαμικού κόσμου συμβάλλοντας στην εμφάνιση υβριδικών καλλιτεχνικών ρευμάτων.

Με την επικράτηση του Χριστιανισμού και την εδραίωση της χριστιανικής αυτοκρατορικής εξουσίας στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, η βυζαντινή τέχνη έγινε το κατεξοχήν μέσο για την οπτικοποίηση του υπερβατικού κόσμου και τη διάδοση των μηνυμάτων της νέας θρησκείας και της νέας κοινωνικοπολιτικής ιδεολογίας. Για τον σκοπό αυτό, η βυζαντινή τέχνη συνέχισε, αφενός, την αρχαία ελληνική παράδοση η οποία έδειχνε ιδιαίτερη προτίμηση στην ανθρώπινη μορφή και στράφηκε, αφετέρου, προς τον μυστικισμό και την εσωτερικότητα της Ανατολής. Τελικά όμως δημιούργησε τη δική της, ιδιαίτερη φυσιογνωμία που της επέτρεψε να κυριαρχήσει στην ορθόδοξη χριστιανική Ανατολή για σχεδόν μιάμιση χιλιετία εκφράζοντας την πνευματικότητα και τη θρησκευτική συγκίνηση πλατειών στρωμάτων του πληθυσμού της.

Στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αι. Ιδρύθηκε η Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία (1884). Ακολούθησαν η σύσταση θέσης ειδικού Εφόρου Χριστιανικών Μνημείων στην Αρχαιολογική Υπηρεσία (1910) και η ίδρυση του Βυζαντινού Μουσείου στην Αθήνα (1914).

Κλειδί για την προσέγγιση της βυζαντινής τέχνης σήμερα είναι η κατανόηση των συνθηκών δημιουργίας της, που είναι βέβαια πολύ διαφορετικές από τις συνθήκες της νεότερης καλλιτεχνικής δημιουργίας. Τα έργα της βυζαντινής τέχνης δεν φτιάχτηκαν απλώς για να τα θαυμάζουν. Τα έργα της βυζαντινής τέχνης φτιάχτηκαν για να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα πρακτικών αναγκών (λατρευτικών, διδακτικών, κοινωνικοπολιτικών και ιδιωτικών). Η επιδίωξη καλλιτεχνικής αρτιότητας δεν ήταν απλό παιχνίδι με τις φόρμες που αποσκοπούσε στην αισθητική απόλαυση αλλά μέσο για να καταστήσει τις εικόνες αποτελεσματικές στη χρηστική λειτουργία. Με αυτή την έννοια, η βυζαντινή τέχνη είναι «στρατευμένη».

Οι απαρχές

Μετά από μια αρχική περίοδο αποστροφής προς απεικονίσεις κάθε είδους από αντίδραση στον ειδωλολατρικό εικαστικό πολιτισμό, οι πρώτοι Χριστιανοί άρχισαν να χρησιμοποιούν την καθιερωμένη κλασική τέχνη της εποχής τους ως όχημα για τα μηνύματα της θρησκευτικής τους πίστης, ιδιαίτερα την υπαρξιακή ελπίδα για σωτηρία. Η απήχηση του εγχειρήματος ανανοηματοδότησης παραδοσιακών εικόνων ήταν εντυπωσιακή λόγω της αμεσότητας των οπτικών μέσων ως διδακτικών εργαλείων, με αποτέλεσμα στα μέσα του 3ου αι. η τέχνη με χριστιανικό περιεχόμενο να έχει διαδοθεί σε ολόκληρη τη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, χωρίς κατά τα άλλα να διαφοροποιείται από τη σύγχρονη καλλιτεχνική γλώσσα.

Την ανάπτυξη της πρώτης χριστιανικής τέχνης ευνόησαν ιδιαίτερα η γενικά ανεκτική θρησκευτική πολιτική των Σεβήρων και των διαδόχων τους και τελικά η νομιμοποίηση της χριστιανικής θρησκείας με το Διάταγμα των Μεδιολάνων το 313 μ.Χ. Ήδη η υποστήριξη του Κωνσταντίνου Α' στον χριστιανισμό και πολύ περισσότερο η αναγνώρισή της νέας θρησκείας ως επίσημης θρησκείας της αυτοκρατορίας από τον Θεοδόσιο Α' το 380 δημιούργησαν την ανάγκη για νέα οικοδομήματα και εικαστικά έργα. Ο 4ος αι. πρέπει συνεπώς να ήταν εποχή ραγδαίων εξελίξεων για τη χριστιανική τέχνη, τις οποίες ωστόσο μόνο ελλιπώς μπορούμε να παρακολουθήσουμε με βάση τα ελάχιστα και αποσπασματικά διατηρημένα μνημεία που χρονολογούνται με ασφάλεια σε εκείνα τα χρόνια.

Η ίδρυση της Κωνσταντινούπολης το 324 από τον Κωνσταντίνο Α' συνδέθηκε με τη δημιουργία ενός νέου μεγάλου καλλιτεχνικού κέντρου για το ανατολικό μισό της αυτοκρατορίας, ενός κέντρου με έντονα χριστιανικά χαρακτηριστικά αστικής συγκρότησης. Τότε για πρώτη φορά

στην ιστορία χτίστηκε, σύμφωνα με την παράδοση, ρωμαϊκή πόλη με καθεδρικό ναό και επισκοπική κατοικία στο κέντρο της, δίπλα στο αυτοκρατορικό ανάκτορο, και με άλλους χριστιανικούς ναούς σε καίρια σημεία. Από τον 4ο αι. τεκμηριώνεται με έμμεσες μαρτυρίες και η χρήση φορητών εικόνων, δείγματα των οποίων σώζονται όμως από τον 6ο αι. και εξής.

Βυζαντινή αγιογραφία

Βυζαντινή αγιογραφία είναι η τέχνη της απεικόνισης αγίων και θρησκευτικών θεμάτων, με σκοπό να γεφυρώσει τον φυσικό με τον πνευματικό κόσμο. Η Βυζαντινή αγιογραφία είναι η φυσική εξέλιξη των πορτρέτων Φαγιούμ. Τα πορτρέτα Φαγιούμ ήταν προσωπογραφίες τις οποίες φιλοτεχνούσαν Έλληνες ζωγράφοι από τον 1ο έως τον 3ο αιώνα της ύστερης ελληνιστικής παράδοσης. Πήραν την ονομασία τους από την πόλη Φαγιούμ της Αιγύπτου στην οποία ανακαλύφθηκαν τα περισσότερα από αυτά, και αποτελούν τον συνδετικό κρίκο μεταξύ της Αρχαίας ελληνικής και της Βυζαντινής τέχνης. Σε αντίθεση με τους Ρωμαίους που είχαν ως έθιμο την καύση των νεκρών, οι Αιγύπτιοι, εξακολουθούσαν να θάβουν τους νεκρούς τους. Τα πορτρέτα Φαγιούμ ήταν προορισμένα για ταφική χρήση. Κάποια από αυτά ζωγραφίζονταν μετά τον θάνατο κάποιου, ενώ τα περισσότερα ήταν ζωγραφισμένα από πριν και έμεναν κρεμασμένα στο σπίτι μέχρι τη στιγμή που θα χρειάζονταν να τοποθετηθούν στη μούμια. Οι ζωγράφοι τα επεξεργάζονταν είτε με την τεχνική της εγκουστικής είτε με την τεχνική της αυγοτέμπερας.

Όταν για πολιτικούς και θρησκευτικούς λόγους άρχισαν οι αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών, οι γηγενείς, επειδή δεν είχαν δυνατότητα να μεταφέρουν ολόκληρες τις μούμιες ή τα οστά των προγόνων τους, αποκολλούσαν και έπαιρναν μαζί τους τα ταφικά πορτρέτα. Αυτή η κίνηση ήταν η απαρχή της δημιουργίας των φορητών εικόνων.

Στην πρωτοχριστιανική περίοδο, γνωστή ως "τέχνη των κατακομβών", υπήρχε η λεγόμενη αρχαϊκή εικονογραφία. Η τεχνοτροπία στις απεικονίσεις των κατακομβών ήταν ελεύθερη και συμβολική, με μοτίβα από την ειδωλολατρική τέχνη. Σύμβολα όπως η ναύς, ο ιχθύς, η ελιά, η άγκυρα, η άμπελος κ.α. διακοσμούσαν ψηφιδωτά και τοιχογραφίες. Στην παλαιοχριστιανική περίοδο, μετά την παύση των διωγμών, αρχίζουν οι απεικονίσεις αγίων μορφών καθώς και παραστάσεις από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη. Στην περίοδο αυτή δημιουργούνται τα ψηφιδωτά μωσαϊκά καθώς και σημαντικές τοιχογραφίες με την τεχνική του Fresco.

Κατά την περίοδο της Εικονομαχίας η καταδίκη των εικόνων και εν γένει των ανθρωπομορφικών παραστάσεων, ανέκοψε την πορεία της βυζαντινής ζωγραφικής. Ο εικονογραφικός κύκλος αντικαταστάθηκε με διακοσμητικά μοτίβα, ιδίως από το ζωικό και φυτικό κόσμο. Στη Σύνοδο του 843 μ.Χ. η οποία έλαβε μέρος στην Κωνσταντινούπολη την εποχή που βασιλεύει η Θεοδώρα, η αναστήλωση των εικόνων αποκαταστάθηκε. Αυτό επέφερε ουσιαστική μεταβολή σε όλη τη βυζαντινή τέχνη. Στην περίοδο των Μακεδόνων και Κομνηνών (867-1204 μ.Χ.) η βυζαντινή αγιογραφία αναγεννάται. Η Ζ' Οικουμενική Σύνοδος παίρνει απόφαση στο εξής να αναλαμβάνει και να κατευθύνει η Εκκλησία τον διάκοσμο των ναών. Στα εικονογραφικά θρησκευτικά θέματα επιβάλλεται πλέον μια ιεραρχική τάξη. Έτσι, δημιουργούνται τρεις εικονογραφικοί κύκλοι: ο δογματικός, ο λειτουργικός και ο ιστορικός (εορταστικός), σε αντίθεση με τη δυτική θρησκευτική εικονογραφία η οποία είναι αναπαριστατική και ιστορική. Τα θέματα της αγιογράφησης ιστορούνται πλέον με καθορισμένο εικονογραφικό κύκλο στο ναό, κάτι το οποίο θα αποβεί κανόνας στη βυζαντινή αγιογραφία.

Εικονογραφικός κύκλος

Οι εικόνες ενός ναού, ανάλογα με τη σημασία και το θέμα τους, τοποθετούνται στα κάτωθι σημεία: Στον νάρθηκα (δογματικός κύκλος) μέσω του οποίου μπαίνουμε στον κυρίως ναό, βρίσκεται ο Χριστός ο οποίος κρατά ανοιχτό το Ευαγγέλιο και ευλογεί. Στον τρούλο κυριαρχεί ο Χριστός-Παντοκράτορας τον οποίο περιβάλλουν προφήτες και άγγελοι ή η Θεοτόκος και ο Ιωάννης ο Πρόδρομος. Οι τέσσερις Ευαγγελιστές εμφανίζονται στα τέσσερα σφαιρικά τρίγωνα που στηρίζουν το θόλο. Στην κόγχη του Ιερού, που ενώνει την οροφή με το δάπεδο, εικονίζεται η Θεοτόκος, γιατί ένωσε τον ουρανό με τη γη. Στον λειτουργικό κύκλο, εντάσσονται οι εικόνες του Ιερού Βήματος. Η θέση αυτών των εικόνων είναι κάτω από την Πλατυτέρα και περιλαμβάνουν

παραστάσεις των Αποστόλων. Πιο κάτω εικονίζονται οι Ιεράρχες και οι Διάκονοι. Στο αριστερό μέρος του ιερού εμφανίζεται ο Χριστός Πάσχων με τα σύμβολα του Πάθους (σταυρός και λόγχη) ενώ στο δεξί μέρος του ιερού εικονίζονται άγγελοι, προφήτες ή παραστάσεις από την Παλαιά Διαθήκη και από τις εμφανίσεις του Χριστού μετά την Ανάσταση. Στον ιστορικό ή εορταστικό κύκλο ο οποίος είναι οι τέσσερις καμάρες, οι πλάγιοι τοίχοι και ο νάρθηκας του σταυροειδούς βυζαντινού ναού, τα θέματα είναι 12, παρμένα από το Δωδεκάορτο και είναι συνήθως σκηνές από τη Γέννηση μέχρι την Ανάληψη του Χριστού καθώς και εικόνες αγίων.

Είδη Βυζαντινής αγιογραφίας

Η βυζαντινή αγιογραφία περιλαμβάνει τη φορητή εικόνα, την τοιχογραφία, το ψηφιδωτό και τη μικρογραφία που κοσμεί χειρόγραφους κώδικες και βιβλία. Κατά τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες χρησιμοποιήθηκαν κυρίως κηρόχυτες και εγκαυστικές φορητές εικόνες και ψηφιδωτά. Τα ψηφιδωτά, μέχρι την Εικονομαχία, κυριαρχούσαν στην ιστορία των ιερών ναών, επειδή οι μικροσκοπικές ψηφίδες από χρωματισμένη υαλόμαζα, στην αντανάκλαση του φωτός, με τα ζωηρά και λαμπερά χρώματά τους, δημιουργούσαν υπερβατική ατμόσφαιρα. Σπουδαία υπήρξε στο Βυζάντιο και η τεχνική του σμάλτου κατά την οποία η εκτέλεση της εικόνας γινόταν πάνω σε μεταλλική επιφάνεια. Με λεπτά σύρματα σχημάτιζαν τα περιγράμματα των μορφών και μεταξύ των συρμάτων έχυναν τα χρώματα του σμάλτου. Σταδιακά, η τεχνική του σμάλτου υποχωρεί και αυξάνεται η χρήση της φορητής εικόνας και της τοιχογραφίας, είτε με τη μορφή υδατογραφίας (φρέσκο) είτε με τη μορφή της ξηρογραφίας. Οι φορητές εικόνες εκτελούνται συνήθως πάνω σε ξύλο ενώ τα χρώματα διαλύονται σε κρόκο αυγού και ξύδι. Στις παλαιοχριστιανικές εικόνες συναντούμε την εγκαυστική τεχνική, η οποία κυρίως αναπτύχθηκε τον 6ο αι. μ.Χ. Στην τεχνική αυτή έχουμε ανάμειξη των χρωμάτων με κεριά και θέρμανση του υλικού με πυρακτωμένο σίδηρο (κέστρο). Όταν δεν χρησιμοποιείται το πυρακτωμένο σίδηρο, αλλά απλώνεται το χρωματισμένο κεριά πάνω στο ξύλο, έχουμε τις λεγόμενες κηρόχυτες εικόνες.

Η ηλεκτρονική μουσική

Η ηλεκτρονική μουσική είναι είδος μουσικής το οποίο χρησιμοποιεί ηλεκτρονικά μουσικά όργανα και γενικότερα ηλεκτρονική μουσική τεχνολογία για την παραγωγή της. Οι πρώτοι πειραματισμοί εμφανίστηκαν στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ στα τέλη του 20ού έγινε η κυρίαρχη μορφή μουσικής.

Ιστορία

Τα πρώτα στάδια

Οι πρώτες ηλεκτρονικές συσκευές για την αναπαραγωγή μουσικής -τελαρμόνιο- αναπτύχθηκαν στο τέλος του 19ου αιώνα, και σύντομα έπειτα τα μέλη του ιταλικού καλλιτεχνικού ρεύματος των φουτουριστών άρχισαν να πειραματίζονται με τις νέες αυτές ηχητικές κατευθύνσεις.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1920 και του 1930, άρχισαν να παρουσιάζονται οι πρώτες μουσικές συνθέσεις για τα όργανα αυτά από μουσικούς, και κατά τη δεκαετία του 1940, γίνονταν πειραματισμοί με τις μαγνητοφωνήσεις των μελωδιών, αλλάζοντας την ταχύτητα περιστροφής των κυλίνδρων της κασέτας και επιταχύνοντας ή μειώνοντας την συχνότητα της μουσικής αλλά και τη φορά της.

Οι εξελίξεις αυτές οδήγησαν στην ανάπτυξη της ηλεκτροακουστικής μουσικής ταινίας τη δεκαετία του 1940 σε Γαλλία και Αίγυπτο. Το είδος της *musique concrète*, δημιουργήθηκε στο Παρίσι το 1948 και βασιζόταν στον συνδυασμό ήχων από το φυσικό και από το βιομηχανικό περιβάλλον μαζί με επένδυση ηλεκτρονικών μελωδιών. Η πρώτη φορά που παράχθηκε μουσική αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα ήταν στην Γερμανία το 1953, ενώ ακολούθησαν και συνθέσεις στην Ιαπωνία και τις Ηνωμένες Πολιτείες, καθώς και η αλγοριθμική σύνθεση μουσικής στην Αυστραλία κατά την ίδια δεκαετία.

Αύξηση της δημοτικότητας

Ο Ζαν Μισέλ Ζαρ υπήρξε ένας από τους γνωστότερους εκπροσώπους της ηλεκτρονικής μουσικής από την δεκαετία του 1970 και έπειτα.

Οι πρώτες μονοφωνικές ηλεκτρονικές συσκευές εμφανίστηκαν σε Αμερική και Ευρώπη στις αρχές του 1960, και κατά τη δεκαετία του 1970, οι ηλεκτρονικές μελωδίες άρχισαν να εμφανίζονται όλο και πιο συχνότερα στην ποπ μουσική με την εμφάνιση των μουσικών ειδών όπως η *disco* και η *krautrock*. Την δεκαετία του 1980, η ηλεκτρονική μουσική ήταν κυρίαρχο συστατικό των περισσότερων τραγουδιών ποπ, κυρίως με την χρήση πλήκτρων. Παράλληλα κατά την ίδια δεκαετία εμφανίστηκε και το πρότυπο MIDI για την ευρεία αναπαραγωγή μουσικών μελωδιών από ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Ιδιαίτερα στα τέλη του 1960, οι μουσικοί της ποπ και της ροκ, όπως οι *Beach Boys* και οι *Beatles*, άρχισαν να χρησιμοποιούν μουσικά όργανα όπως το θέρειν και το μέλλοτρον για την συμπλήρωση των μουσικών συνθέσεων τους. Έως το τέλος της δεκαετίας, τα συνθεσάιζερ άρχισαν να χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο ιδιαίτερα στα μουσικά σχήματα της *Progressive rock* όπως οι *Pink Floyd*, *Yes*, *Emerso*, *Lake & Palmer*, και οι *Genesis*. Στην Ευρώπη ο ηλεκτρονικός ήχος χρησιμοποιήθηκε ευρύτατα από συγκροτήματα όπως οι *Kraftwerk*, *Tangerine Dream*, *Can*, και *Faust*, καθώς και μετέπειτα τον Μπράιαν Ίβο και τους *Roxy Music*.

Το υβρίδιο της ηλεκτρονικής ροκ εμφανίστηκε και στην Ιαπωνία, με άλμπουμ όπως το *Electric Samurai: Switched on Rock* (1972) του Ισάο Τομίτα ο οποίος έκανε διασκευές γνωστών τραγουδιών της εποχής σε συνθεσάιζερ, αλλά και τον Οσάμου Κιτατζίμα και το άλμπουμ *Benzaiten* (1974). Κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1970 εμφανίστηκαν μουσικοί οι οποίοι σημείωσαν μεγάλη επιτυχία και μετέπειτα άσκησαν ιδιαίτερα μεγάλη επιρροή όπως οι Ζαν Μισέλ Ζαρ, Βαγγέλης, και Τομίτα, οι οποίοι μαζί με τον Μπράιαν Ίβο αποτέλεσαν τους κύριους εκπροσώπους της *new age* μουσικής.

Με την άφιξη της πανκ ροκ μουσικής, εμφανίστηκε και μια βασική μορφή της ηλεκτρονικής ροκ, με τα βρετανικά συγκροτήματα όπως οι *Ultravox* με το κομμάτι του 1977 με τίτλο *Hiroshima*

Mon Amour, ο Γκάρι Νιούμαν, οι Depeche Mode, και οι Human League, ή οι Yellow Magic Orchestra από την Ιαπωνία. Συγκεκριμένα οι Yellow Magic Orchestra πρωτοπόρησαν στην εισαγωγή της Synthpop με το άλμπουμ *Yellow Magic Orchestra* του 1978 καθώς και το *Solid State Survivor* του 1979.

Η ανάπτυξη της τεχνολογίας ήχου MIDI και γενικότερα του ψηφιακού ήχου, έκανε την αναπαραγωγή και σύνθεση των μουσικών μελωδιών πολύ ευκολότερη. Έτσι ήρθε και η ανάπτυξη της Synthpop, χαρακτηριστικής μουσικής της δεκαετίας του 1980 η οποία υιοθετήθηκε από το μουσικό κίνημα των Νέων Ρομαντικών όπως οι Duran Duran, Spandau Ballet, Pet Shop Boys, A Flock of Seagulls, Culture Club, Talk Talk, Japan, και Eurythmics, παρομοίως όμως και οι πρωτοεμφανιζόμενοι ρυθμοί της ραπ και χιπ χοπ μουσικής βασίστηκαν σε ηλεκτρονικούς ήχους οι οποίοι απέδιδαν διάφορες κλίμακες των κρουστών και μπάσων ήχων. Η Synthpop χρησιμοποιούσε συχνά το συνθεσάιζερ ως το μόνο μουσικό όργανο αντικαθιστώντας όλα τα υπόλοιπα, μέχρι που η τάση αυτή άρχισε να χάνει δημοτικότητα από τα μέσα της δεκαετίας του 80 και έπειτα.

RCA Synthesizer 1950's

Σχετικά βίντεο:

- <https://www.youtube.com/watch?v=JManm091qWI>
- https://www.youtube.com/watch?v=GiFN6Cy_8IU

Ο χορός

Ο χορός μπορεί να χαρακτηριστεί ως μορφή καλλιτεχνικής και αθλητικής έκφρασης, η οποία γενικά αναφέρεται στην κίνηση του σώματος, είναι ρυθμική και σύμφωνη με τη μουσική. Ο χορός υποκινείται από τις πολλές και διαφορετικές ανάγκες του ανθρώπου: να δηλώσει τους φόβους του, να εκφράσει τον έρωτά του και κυρίως να επικοινωνήσει.

Τα οφέλη του χορού

Σύγχρονες μελέτες έδειξαν πως ο χορός προσφέρει πολλά οφέλη σε όσους ασχολούνται. Το κυριότερο πλεονέκτημα είναι ότι βελτιώνει τις γνωστικές δεξιότητες και προετοιμάζει το μυαλό του ανθρώπου για μάθηση. Η συνθήκη αυτή δεν αφορά μόνο τους επαγγελματίες χορευτές αλλά και ερασιτέχνες χορευτές, οι οποίοι απλά θέλουν να διασκεδάσουν με τους φίλους τους. Οι ερευνητές ανακάλυψαν, επίσης, ότι ο χορός μειώνει τον κίνδυνο άνοιας και κατά τη διάρκεια του χορού το σώμα απελευθερώνει φυσικά νευροδιαβιβαστές, μειώνοντας το στρες και την κατάθλιψη. Επιπλέον, ο χορός κατατάσσεται ανάμεσα στις καλύτερες αεροβικές ασκήσεις, καθώς αυξάνει το ρυθμό του μεταβολισμού, βοηθάει στις καύσεις του οργανισμού και επομένως συμβάλλει στην απώλεια κιλών. Ένας χρόνος συστηματικής ενασχόλησης με το χορό βοηθά στη σύσφιξη των κοιλιακών, δυναμώνει τον κορμό και γυμνάζει τα άκρα, ενώ παράλληλα χαρίζει ευλυγισία.

Η τέχνη του χορού δίνει τη δυνατότητα της ελεύθερης έκφρασης του εσωτερικού κόσμου και της εξωτερικεύσης συναισθημάτων του ατόμου. Καταφέρνει να συνδυάζει τη μουσική, την οπτική και την κινησιολογική αντίληψη. Μέσα από το χορό μπορεί να εκφραστεί η πιο μεγάλη λύπη ή η πιο μεγάλη χαρά. Κάθε χορός γεννήθηκε εξάλλου για να υπηρετήσει μια κοινωνική ανάγκη. Διώχνει την ένταση και το άγχος της καθημερινότητας. Χορεύοντας αποκτάται συνείδηση του σώματος και ενεργοποιείται ο αυθορμητισμός και η εμπιστοσύνη στον εαυτό μας. Είναι ένας τρόπος για αποφόρτιση εντάσεων, τόσο σωματικών όσο και ψυχικών. Με το χορό μπορεί να ασχοληθεί ο καθένας, ανεξαρτήτως φύλου και ηλικίας, εφόσον δεν απαιτούνται ιδιαίτερες ικανότητες ή ταλέντο.

Η ιστορία του σύγχρονου χορού

Η ιστορία του σύγχρονου χορού ξεκίνησε στην Αμερική στα τέλη του 1920 ως μία μορφή αντίδρασης στις αυστηρές δομές του μπαλέτου.

Η γυναίκα που έθεσε τα θεμέλια του σύγχρονου χορού θεωρείται από πολλούς ότι ήταν η Isadora Duncan. Η Duncan απέριψε τους κανόνες που επέβαλλε το μπαλέτο στην τεχνική εκτέλεση των βημάτων, στην ενδυμασία και στο στήσιμο των χορευτών, θεωρώντας ότι έρχονταν σε αντίθεση με την ανθρώπινη φύση. Έχοντας αρκετούς υποστηρικτές, ίδρυσε την δική της σχολή χορού στην οποία δίδασκε η ίδια ενθαρρύνοντας τους μαθητές της να χρησιμοποιούν τον χορό ως μέσο έκφρασης και ελευθερίας.

Το μπαλέτο του 19ου αιώνα είχε αρχίσει να χάνει την προηγούμενη λάμψη του, έτσι πολλές χορεύτριες ακολούθησαν τα βήματα της Isadora απορρίπτοντας το κλασσικό μπαλέτο και υιοθετώντας τον σύγχρονο χορό. Μερικές από τις πιο σημαντικές χορεύτριες που επηρέασαν την εξέλιξη του σύγχρονου ήταν η Helen Tamiris, και η Martha Graham.

Η Helen Tamiris υπήρξε χορεύτρια του Metropolitan Opera Ballet, αλλά στράφηκε στον σύγχρονο όταν γνώρισε την μέθοδο της Duncan. Η ίδια πίστευε ότι κάθε χορευτής πρέπει να χρησιμοποιεί τα δικά του εκφραστικά μέσα στον χορό και γι' αυτό δεν ανέπτυξε κάποιο προσωπικό στιλ ή τεχνική.

Η Martha Graham η οποία δημιούργησε την δική της γλώσσα σώματος για να εκφράσει το πάθος, την οργή και την ανθρώπινη ευτυχία. Στήριξε τον χορό της στις φυσικές κινήσεις του σώματος, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην σύσπαση και την χαλάρωση των μυών, με αποτέλεσμα οι κινήσεις της να είναι κοφτές και δυναμικές.

Από το 1980 και μετά ο σύγχρονος χορός δέχτηκε επιρροές από την κουλτούρα της Λατινικής Αμερικής και της Ευρώπης και εξελίχθηκε σε θεατρικό στιλ που επηρέασε και άλλα είδη χορού, όπως το μπαλέτο και τους ballroom χορούς.

Είδη χορών

LATIN

Οι Latin χοροί είναι οι: Rumba, Mambo, Cha-cha, Samba, Bachata, Merengue.

ΑΠΑΛΟΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟΙ

Οι Απαλοί Ευρωπαϊκοί διδάσκονται είναι οι: Waltz, Fox-Trot, Tango
waltz

Το waltz είναι ένας χορός που προέρχεται από λαϊκούς χορούς της Βαυαρίας. Είναι ο πρώτος χορός που ο καβαλιέρος αγκαλιάζει την μέση της ντάμας και η απόσταση των σωμάτων γίνεται μηδενική. Το ζευγάρι λειτουργεί σαν ένα σώμα. Παρά τις έντονες αντιδράσεις της κοινωνίας για την τολμηρότητα του νέου αυτού χορού, το waltz έγινε γρήγορα αγαπητό. Με την ίδια ταχύτητα που άλλαξε η κοινωνία αγαπήθηκε και εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη. Πρόκειται για το χορό της ισορροπίας και της απαλότητας!

Fox-Trot

Το Fox-Trot πρωτοεμφανίστηκε το 1912 όταν το παρουσίασε ο Χάρρυ Φοξ (αστέρι της τότε θεατρικής επιθεώρησης), βαθιά επηρεασμένος από τις νέες χορευτικές τάσεις μετά την επανάσταση της τζαζ μουσικής (1910), που ήθελαν τα ζευγάρια να χορεύουν σε πολύ μικρή απόσταση ο ένας από τον άλλο, αυτοσχεδιάζοντας στον ρυθμό της μουσικής. Το Fox-Trot είναι ακόμα και σήμερα ένας από τους δημοφιλέστερους χορούς στην Αμερική. Παράγει ισορροπία, έλεγχο και το ζευγάρι γίνεται λειτουργικό σε ότι αφορά το χώρο που διεκδικεί πάνω στην πίστα. Σε υψηλότερο επίπεδο δίνει θεατρικότητα στο ύφος. Είναι το κλειδί των χορών!

Ταγκό

Στις αρχές του 20ου αιώνα το Αργεντινικό Ταγκό γνώρισε μεγάλη εξάπλωση στην Ευρώπη και απέκτησε δικά του, ξεχωριστά χαρακτηριστικά. Στο πέρασμα του χρόνου έγινε γνωστό ως «Ευρωπαϊκό ταγκό» ή «διεθνές ταγκό». Στην ευρωπαϊκή ήπειρο κατέληξε γιατί η κυβέρνηση της Αργεντινής αναγκάστηκε να τον απαγορεύσει, επειδή ο τρόπος που χορευόταν θεωρήθηκε ακόλαστος και οι στίχοι των τραγουδιών απρεπείς. Με αποτέλεσμα πολλοί μουσικοί και χορευτές να μείνουν χωρίς δουλειά και να μεταναστεύσουν στην Ευρώπη, απ' όπου έκαναν το Ταγκό γνωστό σε όλο τον κόσμο και κυρίως στην Γαλλία. Δε θα μπορούσε παρά να ονομαστεί «Χορός Του Πάθους» αφού προσφέρει κοφτή κίνηση και δυναμισμό, μέσα από τον απόλυτο έλεγχο του σώματος.

ΑΡΓΕΝΤΙΝΚΟ ΤΑΝΓΚΟ

Το Αργεντινικό Τάνγκο γεννήθηκε στις φτωχογειτονιές του Μπουένος Άϊρες, αρχικά στους οίκους ανοχής και μετέπειτα στα λεγόμενα κοβεντίγιο, κοινόβια που αποτελούνταν από χαμόσπιτα μαζεμένα γύρω από μία κεντρική αυλή, όπου συνωστίζονταν κυρίως μετανάστες. Με την πάροδο του χρόνου το Τάνγκο έπαψε να είναι απλά ένα είδος χορού και μετεξελίχθηκε σε είδος μουσικής ακριβώς όπως έγινε και με τη τζαζ!

ΛΑΪΚΟΙ

Ζεϊμπέκικο

Η λέξη Ζεϊμπέκικος προέρχεται κατά το πρώτο συνθετικό από το θεό Δία (Ζεός) και κατά το δεύτερο από τη λέξη "μπέκος ή βέκος" που σημαίνει άρτος κατά τον Ηρόδοτο. Κατά κάποιους άλλους από την αρχαία θρακική λέξη "μπούκο", που προερχόμενη από τη φρυγική λέξη "βέκος", σημαίνει "βούκα=μπουκιά". Αυτή μαζί με πρώτο συνθετικό, την κλητική του Διός "Ζευ", παράγει τη λέξη "Ζεϊμπέκηδες". Οι Ζεϊμπέκηδες ήταν Έλληνες Θρακιώτες, που ακολούθησαν το Μ. Αλέξανδρο στην εκστρατεία του στα βάθη της Ασίας. Τους ονόμασαν "ζεϊμπέκια", δηλαδή ζωέμπορους και μακελάρηδες, γιατί έσφαζαν ζώα και τα πουλούσαν. Στο πέρασμα των χρόνων θέλησαν να απαθανάτισουν τον ηρωισμό τους και να διατηρήσουν τις παραδόσεις και έτσι δημιούργησαν αυτόν το χορό, το Ζεϊμπέκικο, τον οποίο χόρευαν με σπαθιά στα χέρια και ενίοτε στο στόμα. Η αρχική μορφή αυτού του χορού ήταν ο Πυρρίχιος, πολεμικός χορός και αυτός, τον οποίο θεωρούσαν σαν ένα είδος πολεμικής προπόνησης και τον μάθαιναν από μικρά παιδιά. Ο Ζεϊμπέκικος αντικατοπτρίζει την ήττα στη μάχη και χορεύεται προς τιμήν των νεκρών πολεμιστών. Αυτό υποδηλώνει άλλωστε

και η κυκλική του κίνηση αλλά και το βαρύ συναίσθημα που αποπνέει. Σήμερα τον χορεύουμε σε διάφορες μελωδίες, οι οποίες ποικίλουν ανάλογα με το θεματικό τους περιεχόμενο.

Χασάπικο

Είναι χορός και τύπος τραγουδιών των Ελλήνων από τη Μακεδονία και την Κωνσταντινούπολη. Οι ρίζες του ανάγονται στη βυζαντινή περίοδο, όταν αποτελούσε χορευτική μίμηση μάχης με σπαθιά από τη συντεχνία των Ελλήνων χασάπηδων στη Μακεδονία και την Κωνσταντινούπολη. Μορφές του χορού αυτού ήταν γνωστές από παλαιότερα χρόνια σε αρκετά μέρη του Ελληνικού ή Ελληνόφωνου Χριστιανικού χώρου, περισσότερο όμως στην Κωνσταντινούπολη και την ευρύτερη περιοχή της. Παλαιότερα για να χορέψει κάποιος χασάπικο έπρεπε να φοράει τραγιάσκα με σηκωμένο γείσο, κάνοντας το ίδιο βήμα σαν να είναι όλοι ένα σώμα. Το χασάπικο αποτέλεσε βάση για το Συρτάκι και στο εξωτερικό θεωρείται ο αντιπροσωπευτικότερος ελληνικός χορός. Σήμερα απαντάται σε 4 μορφές : χασάπικο, χασαποσέρβικο, χασάπικο βαρύ ή αργό και "πολίτικο ή ταταυλιανό".

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΙ

Καλαματιανός

Είναι ένας ελληνικός παραδοσιακός χορός που ανήκει στο είδος χορού συρτός. Στη βασική του μορφή έχει δώδεκα βήματα, από τα οποία τα επτά πρώτα είναι εμπρός και τα υπόλοιπα πέντε επί τόπου. Ο ευχάριστος ρυθμός του και τα απλά βήματά του τον καθιέρωσαν σαν τον δημοφιλέστερο Ελληνικό χορό. Χορεύεται σε όλη την Ελλάδα από άνδρες και γυναίκες.

Τσάμικος

Ο Τσάμικος είναι παραδοσιακός ελληνικός χορός. Παλιότερα το τσάμικο χορευόταν μόνο από άνδρες αλλά στη σύγχρονη εποχή παίρνουν μέρος και γυναίκες. Η ετυμολογία της λέξης προέρχεται από τη λέξη τσάμης, που σημαίνει "ψηλός", και αναφέρεται μεταφορικά στο λεβέντικο ανάστημα που κατά παράδοση διαθέτουν οι χορευτές, αφού "τσάμι" λέγεται το έλατο ή πεύκο σε ορισμένες περιοχές. Κατά άλλη εκδοχή η ονομασία προέρχεται από την Τσαμουριά, περιοχή της Θεσπρωτίας στην Ήπειρο. Ονομάζεται επίσης Κλέφτικος, καθώς χορευόταν από τους κλέφτες στην εποχή της Τουρκοκρατίας.

Ικαριώτικος

Ο Ικαριώτικος όπως φανερώνεται και από την ονομασία του προέρχεται από την Ικαρία, αλλά χορεύεται πολύ και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, τόσο από γυναίκες όσο και από άνδρες. Αν και παλαιότερα χορευόταν με τα χέρια σταυρωτά, σήμερα χορεύεται με κράτημα από τους ώμους και έχει εννέα βασικά βήματα!

Κρητικοί χοροί

Οι χοροί είναι ουσιαστικά πολιτιστικό χαρακτηριστικό της Κρήτης. Από τους 25 παραδοσιακούς χορούς που έχουν καταγραφεί σήμερα, οι περισσότεροι διαδεδομένοι περιορίζονται σε πέντε: τον Πεντοζάλη, το Χανιώτικο (Συρτό), τη Σούστα, το Μαλεβιζιώτη (Καστρινό Πηδηχτό) και το Σιγανό. Οι γρήγοροι χοροί της Κρήτης Πεντοζάλης, Σούστα, Μαλεβιζιώτης ή Καστρινός, οι Πηδηχτοί έχουν μουσικοί υπόκρουση με προέλευση από τους αρχαίους πυρρίχιους χορούς που αποτελούσαν πολεμικά γυμνάσια.

Ο Μαλεβιζιώτης πήρε το όνομά του από την επαρχία του Μαλεβυζίου όπου και διαμόρφωσε την τελική του μορφή. Είναι ο πιο αρρενωπός, ο πιο γρήγορος και εντυπωσιακός χορός της Κρήτης. Χορεύεται από άντρες και γυναίκες, αρχικά, στη φορά του κύκλου και μετά σε ευθεία. Τα βασικά βήματα του χορού είναι δεκαέξι (οχτώ μπροστά και οχτώ πίσω). Το χορό μπορεί να "σύρει" ο οποιοσδήποτε από τους χορευτές, αποσπώμενος του κύκλου και πιάνοντας μπροστά. Η χορευτική δομή του, επιτρέπει στον πρωτοχορευτή την ανάπτυξη αυτοσχεδιασμών, να παραλλάξει δηλαδή το βήμα του, με επιδέξια πηδήματα, με καθίσματα, με πολλαπλά χτυπήματα των χεριών στα πόδια (τσαλίμια), με χτυπήματα των ποδιών στο έδαφος, με παύσεις, στροφές στον αέρα (όρσες), κ.λ.π.

Ο Πεντοζάλης ή Πεντοζάλι, χορεύεται από άνδρες και γυναίκες. Ονομάστηκε πεντοζάλι γιατί συμβολίζει τον πέμπτο ζάλο (δηλαδή βήμα), δηλαδή η θεωρούμενη πέμπτη κατά σειρά ελπίδα των Κρητικών για απελευθέρωση της Κρήτης από τους Τούρκους και όχι γιατί έχει πέντε βήματα όπως

λανθασμένα έχουν πει αρκετοί. Είναι καθαρά πολεμικός χορός και διαδηλώνει τον ξεσηκωμό, τη λεβεντιά, τον ηρωισμό και την ελπίδα.

Η ΜΟΥΣΙΚΗ (MUSIC)

Ορισμός: Ως μουσική ορίζεται η τέχνη που βασίζεται στην οργάνωση ήχων με σκοπό τη σύνθεση, εκτέλεση και ακρόαση/λήψη ενός έργου. Με τον όρο εννοείται επίσης και το σύνολο ήχων από το οποίο απαρτίζεται ένα μουσικό κομμάτι.

Γνωστή και ως Απολλώνια Τέχνη, η μουσική παίρνει το όνομά της από τις εννέα Μούσες της αρχαίας ελληνικής μυθολογίας. Η μουσική διέφερε σημασιολογικά της σημερινής χρήσης του όρου, και περιελάμβανε το σύνολο των τεχνών που βρίσκονταν υπό την προστασία των Μουσών. Στην Αρχαία Ελλάδα, ο όρος μουσική εννοούσε την Ποίηση, το Μέλος και τον Χορό ως μια αδιάσπαστη ενότητα τεχνών η οποία καλλιεργήθηκε ιδιαίτερα στο Θέατρο, ενώ τη θεωρία της Μουσικής εξέφραζε ο κλάδος της Αρμονικής.

Τα βασικότερα στάδια που μαρκάρισαν την εξέλιξη της μουσικής και την οδήγησαν σε αυτό που είναι σήμερα είναι τρία:

- ◆ Εποχή μπαρόκ
- ◆ Κλασσική εποχή
- ◆ 19^{ος} αιώνας

Την περίοδο από το 17^ο αιώνα καθιερώνονται τα βασικά γνωρίσματα της λόγιας ευρωπαϊκής μουσικής (θεωρία, σημειογραφία, μουσικές φόρμες), τα οποία έχουν ενσωματωθεί και στη μουσική παιδεία που λαμβάνει σήμερα ένας μουσικός.

1. ΕΠΟΧΗ ΜΠΑΡΟΚ

Γενικά στοιχεία

Η λόγια ευρωπαϊκή μουσική από τις αρχές του 17^{ου} μέχρι τα μέσα του 18^{ου} αι. (1600-1750) είναι γνωστή με την ονομασία Μπαρόκ (Baroque). Το μπαρόκ στυλ γενικά στις τέχνες χαρακτηρίζεται από μία τάση αλλοίωσης της φυσικότητας και προβολής του τεχνητού στοιχείου.

Οι κυριότεροι χώροι διαμόρφωσης της μπαρόκ μουσικής είναι η εκκλησία και οι αυλές των ηγεμόνων. Ο επαγγελματίας μουσικός την εποχή εκείνη είναι συνήθως εργαζόμενος είτε σε ναό, είτε στην υπηρεσία ενός ηγεμόνα (μουσικός ή αρχιμουσικός). Η εκτέλεση και η ακρόαση της κοσμικής μουσικής περιοριζόταν κατά κύριο λόγο στο αυλικό περιβάλλον, ενώ της Θρησκευτικής μουσικής σε ναούς. Εξάιρεση αποτελεί η όπερα, για την οποία υπήρχαν ειδικά θέατρα και η παρακολούθησή της ήταν ανοιχτή στο ευρύ κοινό.

Στη μουσική μπαρόκ δίδεται ιδιαίτερη σημασία στο συναίσθημα. Αυτήν την περίοδο είναι που η μείζονα τονικότητα συνδέεται με θετικά συναισθήματα, η ελάσσονα με αρνητικά, η ψηλή νότα με έννοιες όπως «ουρανός», «θεός», η χαμηλή νότα με έννοιες όπως «γη», «ταπεινός», η παύση με τον θάνατο.

Η μουσική μπαρόκ δέχεται επιρροές από λαϊκές μουσικές παραδόσεις. Σε πολυφωνικά έργα συναντάμε μελωδίες λαϊκής προέλευσης, αυτούσιες ή παραλλαγμένες. Το βιολί είναι ένα παράδειγμα λαϊκού μουσικού οργάνου, που «αναβαθμίστηκε» και έγινε ένα από τα σημαντικότερα όργανα στην μουσική της αυλής και της εκκλησίας.

Ως ήχος η μουσική μπαρόκ δίνει την εντύπωση συνεχούς και αδιάκοπης ροής. Ένα θεμελιώδες δομικό στοιχείο της είναι το basso continuo. Στη φωνητική μουσική εμφανίζεται η μονωδία, που είναι solo τραγούδι με οργανική συνοδεία. Η συνοδεία αποτελείται από το basso continuo και προαιρετικά από άλλα όργανα που παίζουν ψηλότερα από αυτό.

Η ΟΠΕΡΑ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΑΤΟΡΙΟ

Ήδη από τις αρχές της εποχής μπαρόκ, δημιουργούνται δύο σημαντικά είδη φωνητικής μουσικής, η όπερα και το ορατόριο. Πατρίδα τους είναι η Ιταλία, όμως πολύ σύντομα διαδίδονται σε όλη την Ευρώπη.

Η όπερα είναι μελοποίηση κειμένου με ρόλους και σκηνική δράση. Είναι κοσμικό είδος και τα θέματα προέρχονται από την αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή μυθολογία και λογοτεχνία. Από το β' μισό του 17^{ου} αιώνα γράφονται κωμικές όπερες με θέματα από την καθημερινή ζωή. Έτσι έχουμε 2 είδη όπερας : την opera seria (σοβαρή) και την opera buffa (κωμική) .

Το ορατόριο είναι μελοποίηση κειμένου με ρόλους, αλλά κατά κανόνα χωρίς σκηνική δράση. Αντίθετα με την όπερα ,το ορατόριο είναι θρησκευτικό είδος. Ένας από τους ρόλους είναι σταθερός και είναι αυτός του αφηγητή. Ανάλογα με τη γλώσσα του κειμένου διακρίνεται σε δύο είδη: το oratorio latino(λατινική) και το oratorio volgare(σύγχρονη).

Το κείμενο της όπερας και του ορατορίου λέγεται λιμπρέτο και ο συγγραφέας του κειμένου, λιμπρετίστας.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΥΝΘΕΤΕΣ ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Αγγλικό Μπαρόκ

· **Henry Purcell** (Πέρσελ) ,1659-1695. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στη φωνητική μουσική και κυρίως σε ένα αγγλικό είδος μουσικού θεάτρου.

· **George Friedrich Haendel** (Χέντελ), 1685-1759. Γερμανική καταγωγής, διακρίθηκε ιδιαίτερα στην όπερα και το ορατόριο.

Ιταλικό Μπαρόκ

· **Claudio Monteverdi** (Μοντεβέρντι), 1567-1643. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στη φωνητική μουσική και την όπερα.

· **Antonio Vivaldi** (Βιβάλντι), 1678-1741. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στο κονσέρτο solo.

Γαλλικό Μπαρόκ

· **Jean Baptiste Lully** (Λουλί), 1632-1687. Ιταλικής καταγωγής, διακρίθηκε ιδιαίτερα στην όπερα καθώς και σε ένα γαλλικό είδος που συνδυάζει κωμική όπερα και χορό

· **Jean Philippe Rameau** (Ραμώ), 1683-1764. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στην όπερα και την όπερα-μπαλέτο, αλλά και ως θεωρητικός της μουσικής.

Γερμανικό Μπαρόκ

· **Hainrich Schutz** (Σουτς), 1585-1672. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στην θρησκευτική μουσική.

· **Johann Sebastian Bach** (Μπαχ), 1685-1750. Κορυφαία φυσιογνωμία της εποχής. Το έργο του περιλαμβάνει όλα τα είδη σύνθεσης εκτός από όπερες. Η φωνητική μουσική του είναι κυρίως θρησκευτικά έργα (ορατόρια, missa κ.α), ενώ στην οργανική μουσική του σημαντική θέση κατέχει η φούγκα.

2. ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Γενικά στοιχεία

Η περίοδος από τα μέσα του 18^{ου} μέχρι της αρχές του 19^{ου} αιώνα (1750-1830) είναι γνωστή ως κλασική εποχή. Η βασική αντίληψη γενικά στην κλασική τέχνη είναι η ισορροπία μεταξύ πηγαίας έκφρασης και λογικής. Ειδικά στη μουσική η εκφραστικότητα των μουσικών θεμάτων συνυπάρχει με την λογική των μουσικών δρόμων.

Ιδρύονται τα πρώτα μουσικοεκπαιδευτικά ιδρύματα και οι πρώτοι μουσικοεκδοτικοί οίκοι. Καθιερώνεται η δημόσια συναυλία, που δεν αφορά μόνο την όπερα και τη θρησκευτική μουσική, όπως ίσχυε παλιότερα, αλλά και την οργανική μουσική.

Βασικό γνώρισμα του κλασικού ύφους στη μουσική είναι η ισορροπία και η διαύγεια στη μορφή του έργου. Το basso continuo εξαφανίζεται και τη θέση του παίρνουν τα συνοδευτικά σχήματα. Επίσης, αποκτούν ιδιαίτερη σημασία η δυναμική και το tempo. Πρωταρχικό ρόλο στη διαμόρφωση του κλασικού ύφους έχει η Πρώτη Σχολή της Βιέννης, που αποτελείται από τους Haydn, Mozart και Beethoven.

Περί τα μέσα του 18^{ου} αιώνα κατασκευάζεται το πιάνο από τον Bartholomeo Christofori. Το πιάνο πολύ γρήγορα αντικατέστησε το τσέμπαλο και έγινε το κλασικό όργανο για το οποίο μέχρι και σήμερα έχει γραφτεί ο μεγαλύτερος όγκος μουσικών οργάνων. Παράλληλα διαμορφώνεται και η συμφωνική ορχήστρα ο βασικός της πυρήνας είναι τα έγχορδα της οικογένειας του βιολιού.

ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Στην κλασική περίοδο εγκαταλείπονται παλαιά είδη σύνθεσης, όπως το concerto grosso και η σουίτα, ενώ εμφανίζονται νέα είδη που βασίζονται κυρίως στη forma-sonata.

Τα σημαντικότερα είδη είναι:

- **Κλασική σονάτα:** έργο για ένα ή δύο (σπανίως τρία) όργανα με χωριστά μέρη, συνήθως τρία ή τέσσερα. Το πρώτο μέρος είναι γρήγορο σε forma-sonata.
- **Συμφωνία:** έργο για συμφωνική ορχήστρα με χωριστά μέλη, συνήθως τρία ή τέσσερα. Το πρώτο μέρος είναι γρήγορο σε forma-sonata. Προαιρετικά υπάρχει μια αργή εισαγωγή.
- **Κουαρτέτο εγχόρδων:** έργο για δύο βιολιά, βιόλα και βιολοντσέλο με χωριστά μέρη, συνήθως τρία ή τέσσερα. Το πρώτο μέρος είναι γρήγορο σε forma-sonata.
- **Κοντσέρτο:** έργο για solo όργανο και συμφωνική ορχήστρα, με χωριστά μέλη, συνήθως τρία ή τέσσερα.
- **Lied (λιντ):** solo τραγούδι με συνοδεία πιάνου ή, σπανιότερα, συμφωνικής ορχήστρας.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΥΝΘΕΤΕΣ

Οι πιο αντιπροσωπευτικοί συνθέτες του κλασικού στυλ προέρχονται από το γερμανό-αυστριακό χώρο. Όσοι αναφέρονται παρακάτω έζησαν στη Βιέννη.

- **Christoph Willibald Gluck** (Γκλουκ), 1714-1787. Διαμόρφωσε μία νέα αντίληψη στη σύνθεση της όπερας θέτοντας στη σχέση μουσικής και λόγου κανόνες, ούτως ώστε η μουσική κατ' ουσίαν να υπηρετεί τον λόγο.
- **Joseph Haydn** (Χάυντεν), 1732-1809. Σημαντική η συμβολή του στη διαμόρφωση της κλασικής συμφωνίας και του κουαρτέτου εγχόρδων.
- **Wolfgang Amadeus Mozart** (Μότσαρτ), 1756-1791. Παιδί-θαύμα. Στη σύντομη ζωή του έγραψε μεγάλο όγκο έργων σε όλα τα είδη της εποχής.
- **Ludvig Van Beethoven** (Μπετόβεν), 1770-1827. Από την ηλικία των 25 μέχρι την ηλικία των 50 έχασε σταδιακά την ακοή του. Έγραψε σε όλα τα είδη, ενώ ιδιαίτερα γνωστές είναι οι 9 συμφωνίες του.

- **Franz Schubert** (Σούμπερ), 1797-1828. Στη σύντομη ζωή του έγραψε μεγάλο όγκο έργων, ενώ διακρίθηκε ιδιαίτερα στο Lied.

3. Ο 19^{ος} αιώνας

Γενικά στοιχεία

Τις τρεις πρώτες δεκαετίες του 19^{ου} αιώνα, όπως είδαμε, τελειώνει η κλασική εποχή με κυρίαρχη φυσιογνωμία τον Beethoven. Από το 1830 μέχρι το τέλος του αιώνα, δύο είναι τα κυρίαρχα ρεύματα στην Ευρώπη: ο ρομαντισμός και οι εθνικές σχολές.

Ο ρομαντισμός αφορά τις τέχνες και τη λογοτεχνία και αναπτύσσεται περισσότερο, αλλά όχι μόνο, στον γερμανό-αυστριακό χώρο και τη Γαλλία. Η βασική του αντίληψη είναι ότι η πηγαία έκφραση υπερέχει έναντι της λογικής. Στο ρομαντικό έργο είναι έντονο το υποκειμενικό στοιχείο, η φαντασία και γενικά η αδέσμευτη έκφραση του καλλιτέχνη. Γράφονται έργα μεγάλης διάρκειας σε σχέση με αυτά της κλασικής εποχής. Στη συμφωνική ορχήστρα αυξάνεται ο αριθμός των οργάνων, ενώ προστίθενται και νέα όργανα, κυρίως κρουστά. Πολύ χαρακτηριστικές στη ρομαντική μουσική είναι οι έντονες και πολλές φορές απότομες μεταβολές στη δυναμική και στο tempo.

Οι εθνικές σχολές αποτελούνται από συνθέτες που χρησιμοποιούν στη μουσική τους στοιχεία από την παραδοσιακή μουσική του τόπου καταγωγής τους. Τέτοια στοιχεία μπορεί να είναι κλίμακες, ρυθμοί, μοτίβα ή ακόμα και αυτούσιες μελωδίες. Οι εθνικές σχολές εμφανίζονται κυρίως σε χώρες της ανατολικής και βόρειας Ευρώπης, από τις οποίες έλειπε μια μακρά λόγια μουσική παράδοση όπως αυτή της Γερμανίας ή της Ιταλίας. Αξιοσημείωτες είναι οι εθνικές σχολές της Ουγγαρίας, της Τσεχίας, της Ρωσίας, καθώς και χωρών της σκανδιναβικής χερσονήσου.

Τόσο στο ρεύμα του ρομαντισμού όσο και στις εθνικές σχολές παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη η προγραμματική μουσική. Προγραμματική λέγεται η μουσική που περιγράφει μια εξωμουσική ιδέα. Η ιδέα αυτή μπορεί να είναι ένα πραγματικό ή φανταστικό γεγονός, ένα συναίσθημα, ένα τοπίο, ένα πρόσωπο, ένα ζώο, ή ακόμα κι ένα άλλο καλλιτεχνικό (μη μουσικό) ή λογοτεχνικό έργο π.χ. ένας πίνακας, ένα κτίσμα, ένα ποίημα. Η προγραμματική μουσική δεν έχει λόγια, είναι δηλαδή οργανική, έχει όμως έναν χαρακτηριστικό τίτλο που δηλώνει την ιδέα που περιγράφεται.

ΕΙΔΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

Το 19^ο διατηρούνται αιώνα όλα τα είδη σύνθεσης που είδαμε στην κλασική εποχή. Η όπερα αντλεί τα θέματα της κυρίως από τη μεσαιωνική μυθολογία και τη σύγχρονη λογοτεχνία. Εμφανίζονται και 2 νέα είδη.

- **Συμφωνικό ποίημα**: έργο προγραμματικής μουσικής για συμφωνική ορχήστρα, σε ένα μέρος.
- **Ραψωδία**: έργο συνήθως για πιάνο ή συμφωνική ορχήστρα, με εθνικά στοιχεία.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΣΥΝΘΕΤΕΣ

ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ

- **Hector Berlioz** (Μπερλιόζ), Γαλλία, 1803-1869. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στη συμφωνική μουσική.
- **Felix Mendelssohn-Bartholdy** (Μέντελσον-Μπαρτόλντι), Γερμανία, 1809-1847. Έγραψε σε όλα τα γνωστά είδη της εποχής. Διακρίθηκε και ως μαέστρος.

- **Frederic Chopin** (Σοπέν), Γαλλία, 1810-1849. Έγραψε σχεδόν αποκλειστικά πιανιστική μουσική. Διακρίθηκε και ως πιανίστας.
- **Robert Schumann** (Σούμαν), Γερμανία, 1810-1856. Εκτός από τη σύνθεση διακρίθηκε στη μουσική δημοσιογραφία και κριτική.
- **Richard Wagner** (Βάγκνερ), Γερμανία, 1813-1883. Έγραψε αποκλειστικά όπερες, στις οποίες ήταν επίσης λιμπρετίστας και μαέστρος.
- **Giuseppe Verdi** (Βέρντι), Ιταλία, 1813-1901. Έγραψε σχεδόν αποκλειστικά όπερες.
- **Anton Bruckner** (Μπρούκνερ), Αυστρία, 1824-1896. Έγραψε κυρίως συμφωνίες.
- **Johannes Brahms** (Μπραμς), Γερμανία/Αυστρία, 1833-1897. Έγραψε σε όλα τα είδη σύνθεσης εκτός από όπερες.

Βιβλιογραφία και Ιστοσελίδες αναφοράς

Βιβλία:

- «Τέχνη – Βλέπω, Γνωρίζω, Αισθάνομαι», Α. Χαραλαμπίδης, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2016

Ιστοσελίδες:

- www.amth.gr Αρχαιολογικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- www.mbr.gr Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης
- www.greekstatemuseum.com Κρατικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης Θεσσαλονίκης
- www.teloglion.gr Τελλόγλειο Ίδρυμα Τεχνών Α.Π.Θ.
- www.namuseum.gr Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο
- www.theacropolismuseum.gr Μουσείο Ακρόπολης
- www.cycladic.gr Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης
- www.nationalgallery.gr Εθνική Πινακοθήκη
- www.benaki.gr Πινακοθήκη Νίκου Χαντζηκυριάκου-Γκίκα
- herakleidon-art.gr Μουσείο Ηρακλειδών